

# LESNI DELAVEC

Glasilo Osrednjega društva lesnih delavcev

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu. — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Šelenburgova ulica šte. 6/II, desno. — Naročnina stane letno 26 Din. — Oglasi se za milimeter prostora v dolžini širine enega stolpca računajo po 1 dinar. — Nefrankirane ali premalo frankirane dopise se ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so poštnine proste.

Štev. 18.

Ljubljana, dne 15. septembra 1923.

Leto II.

## Škandal brez primere.

Velik del slovenskega proletarijata, rudarji Trboveljske premogokopne družbe stavkajo. Zgodovina delavskih pokretov na Slovenskem ne zaznamuje take zločinske frivolnosti, kakršna se vrši sedaj nad največjimi trpini proletarskega razreda. Silno obskurna, ogabna in neverjetna je ta igra, a vendar resnična. Že pri zadnji priliki, ko je brezobzirna grabežljivost Trboveljske premogokopne družbe nagnala rudarje v stavko, so tedanji režimski krogi s Trboveljsko premogokopno družbo za hrbtom rudarjev sklepali kravje kupčije. Takrat je pod pretezo nacionilizacije nekaterim demokratskim veljakom in njihovim bankam Trboveljska družba vrgla v žrelo nekaj tisoč delnic. Onim demokratskim veljakom, ki so bili ali eksponenti radikalno demokratskega režima ali pa so tedanjemu režimu stali silno blizu. Dr. Žerjav in njegovi kompanjoni bi lahko povedali, če bi hoteli. Dokler pa ta kupčija ni bila perfektna, je stalo demokratsko časopisje na strani rudarjev, kakor hitro pa je korumpirana demokratska svojat imela akcije v žepu, takoj je to časopisje pričelo udrihati po rudarjih. Nasičena demokratska družba je upregla vladin aparat in prišlo je do razprav in tudi do zaključka stavke.

Ob sedanjih stavki pa je na krmilu vlade psevdoradikalna stranka, ki je radikalna samo v svojem nazadnjaštvu. Če so znali demokrati pod vodstvom dr. Žerjava delati kupčije, imajo na take čedne posle radikali naravnost patent. Radikalna družba je dobro vedela, da so demokrati pri prejšnji stavki rudarjev naravnost sijajno odrezali, zakaj tudi oni ne bi uporabili ugodne prilike?

Ob začetku zadnje stavke je sicer tudi prišla neka ministerijalna komisija, toda ne posredovat, prišla je samo gledat v Ljubljano na uro in prepričat se, če izza demokratske ere dobre pojedine, ki jih je plačevala Trboveljska premogokopna družba, niso prišle še iz navade. Le mimogrede se je informirala o stanju stvari. Priznala je, da tiči politično ozadje cele stavke le v želodcih rudarjev, na kar se je zopet odpeljala, brez da bi z mezincem ganila.

Več kot jasno je, da je radikalni režim potom spretnega manevra pasivnosti imel namen družbi dopovedati, kaj gospodje radikali prav za prav hočejo imeti. Za usodo stavkujočih rudarjev in tisoče njihovih družin se niso zmenili. Navzlic temu, da je bila vsa javnost prepričana, da se gre za čisto krušno vprašanje, kar je priznal tudi režim, je kakor strela iz jasnega neba kar na enkrat komandant orožniške brigade v Ljubljani javil v Belgrad, da ima gibanje rudarjev politično ozadje, ter priporočal, da se to gibanje s silo zatire!

Kdo ve, če ni bila takrat že kupčija med Trboveljsko družbo in radikalno gospodo zaključena, kajti od tistega časa se je od strani radikalnega režima, ki se je popreje držal tako, kakor da ga vsa stvar nič ne briga, začelo preganjanje — ne družbe, ampak rudarjev. Pričele so se aretacije, družba je počela nastopati samozavestno, izdajala letake, pretila z odpusti, z delozacijo itd. Režim je svoje represalije poostroval, ne glede na to, ali je bil kdo kriv ali ne, so zaupnike v masah začeli zapirati. Končno so konfiscirali organizaciji rudarjev vsa sredstva, organizacijo samo pa razgnali.

Danes se Trboveljska premogokopna družba — največja in najbrezobzirnejša izkoriščevalka v Sloveniji — v potu svojega obraza trudi stavko rudarjev zlomiti, kot rabeljskega hlapca pa se poslužuje radikalnega režima.

Demokrati so svojedobno priznali, da so prišli na svoj račun, upajmo, da bodo tudi radikali, ki v takih zadevah niso prav nič skrupulozni, tudi priznali, koliko tisoč delnic jim je Trboveljska vrgla v žrelo. Žrtev takih mahinacij in kupčij naj bi postali rudarji. Radikalni režim pomaga družbi rudarje popolnoma zaslužiti, kar naj bi bila protivrednost za kupčijo.

Nastane vprašanje, če smemo lesni delavci heroični boj rudarjev smatrati le kot zadevo rudarjev samih? Če bi bil to slučaj, tedaj bi bili pomilovanja vredni, ker bi s tem dokazali, da nam je kapitalistično gospodarstvo nepoznano, da so nam njegove tendence španska vas. Če bi se zakletim in združenim silam posrečilo rudarje premagati, je jasno kot beli dan, da bi triumfirali vsi delodajalci. Za Trboveljsko bi se vsi kapitalistični elementi na delavstvo in tudi na lesne delavce vrgli kot volkovji in jim ugrabili vse ter jih pritisnili ob zid, da bi kar zaječali. Posledice zmage Trboveljske družbe bi za proletarijat bile naravnost katastrofalne. Naj stane, kar stane, proletarijat v svojem interesu mora pretečo nevarnost preprečiti.

Sodrugim lesnim delavcem, imejmo pred očmi, da traja stavka rudarjev že sedem tednov! Pokažimo, da vemo, kaj se pravi stavkati, pokažimo, da obsojamo zločinstvo, ki se danes vrši nad nedolžnimi žrtvami nenasitnih vampirjev. Če že stradajo rudarji sami, pomagajmo jim, da bodo v tej gigantski borbi vsaj njihovi otroci imeli kruh. Stvar rudarjev je stvar vseh nas, zato zbirajmo doneske in dajmo, žrtvuimo, kar kdo dati in žrtvovati more!

## Kdo je merodajen?

Početkom meseca maja t. l. so lesni delavci na svojem kongresu v Ljubljani sklenili ustanoviti enotno strokovno organizacijo vseh lesnih delavcev Jugoslavije. V to svrhu je

kongres sprejel tudi pravila, ki jih je merodajni forum zveze predložil v odobritev ministrstvu za notranje zadeve pri centralni vladi v Beogradu, ki jih je tudi odobrilo. Po ustavi z jamčena pravica je potemtakem bila lesnim delavcem priznana, legalna podlaga ustvarjena, in vsak pameten človek bi mislil, da bo vsa zadeva brez vseh nadaljnjih zaprek rešena. Treba je bilo od vlade potrjena pravila predložiti pokrajinskim upravam tako, kakor se predlagajo vsakemu okrajnemu glavarstvu ali kotarski oblasti v kolikor se v njenem okraju ustanavljajo podružnice. Kakor znano, posebnih pokrajinskih vlad v poedinah deželah Jugoslavije več ni. Že samo ime pokrajinske uprave pove, da nobena pokrajinska uprava ni nikako samoupravno, avtonomno telo, tem manj pa more biti govora o kaki samostojnosti. Ni treba biti jurist, vsak lajik ve, da so pokrajinske uprave danes samo še izvršilni organi vlade v Beogradu in da se morajo pokrajinske uprave ne glede na zakone, ki so za to ali ono pokrajino bili preje veljavne, ravnati po direktivah, ki jih daje belgrajska vlada. Vsak politični otročaj tudi ve, da bi belgrajski režim vsakega pokrajinskega namestnika takoj pognal k vragu, kakor hitro bi se temu režimu le količkaj protivil.

Člen 33. ustave izrecno priznava delavstvu pravico, da se v svrhu doseganja boljših ekonomskih prilik sme organizirati. Ustava velja za vso državo in dokler je v veljavi, jo niti sam kralj ne sme prezirati.

Ta člen torej izrecno omenja delavce in njihovo pravo do organizacije. Poleg tega se delavci opravičeno smatrajo za enakopravne državljane in ustava tudi nikjer ne omenja kaj drugega. Državljanom pa garantira pravico združevanja člen 24. Iz tega sledi, da imajo delavci pravico organizirati se prvič kot državljani in da ne bi se stvar napačno razlagala kot delavci. Po vsem tem bi bilo soditi, da so vsi oni zakoni, ki so jih glede združevanja prinesle posamezne pokrajine v Jugoslavijo ilerevante, posebno še ker, je ministrstvo za notranje zadeve potrdilo pravila Zveze lesnih delavcev Jugoslavije za celo državo in ne samo za posamezno pokrajino.

Buržuazni „Sokol“ deluje na primer po celi državi nemoteno, „Udruženje učiteljev“, „Udruženje gozdarjev“, „Udruženje igralcev“, buržuazno „Kolo jugoslovanskih sester“, „Orjuna“ in druga taka golazen za pobijanje proletarijata se ne ovirano šopiri in rogovili po vsej državi, niti ena pokrajinska uprava tem antidelavskim organizacijam ne dela najmanjših ovir, pač pa si dovoljujejo razne ekstravagance, kadar se gre za pošteno strokovno organizacijo delavcev. V tem slučaju si vsak prifrknjeni pisar in vsak zarukan policijot domneva, da sme presojudati vso stvar po svojem.

Da zadosti centralni odbor Zveze lesnih delavcev Jugoslavije vsem formalitetam, je vsaki pokrajinski upravi predložil po pet izvodov kolekovanih, po vladi potrjenih pravil, da jih vzamejo na znanje. Pravimo, da jih vzamejo na znanje, ker pravila, ki jih je odobrila vlada, podrejene instance vendar ne morejo odobravati, ker so že odobrene. Ali predložiti jih je treba pokrajinskim upravam radi tega, da te pokrajinske uprave vedo, kaj se godi v njihovem delokrogu. Ravno tako se morajo predlagati okrajnim glavarstvom za to, da so ta glavarstva informirana o tem, kaj se dogaja v njihovem okraju. Vso predlaganje pravil podrejenim instancam ima torej več ali manj le informativen značaj. Iz tega sledi, da po vladi odobrena pravila ne pokrajinske uprave, ne okrajna glavarstva ne morejo ne odobravati in ne zavračati, temveč samo jemati na znanje.

To pot pa ni šlo za pravila kake hejslovanske organi-

zacije ali pa za kak švabski „Kulturbund“, temveč za proletarsko organizacijo lesnih delavcev, zato so bogovi v Beogradu obračali, bogovi v Zagrebu, Sarajevu in Splitu pa obrnili.

V Zagrebu je sicer centralni režim korenito pomelel z vsem sjajem banske vlade, vse ono, na kar so v banski in vladni palači bili tako ponosni, leži na tleh poteptano in razcefedrano, sabor je šel rakam žvižgat, vsi banski zakoni so se izpremenili v makulature, rudiment vsega tega pa je še pokrajinska uprava. Večje ironije si ni mogoče misliti. Pa vseeno se je ta pokrajinska uprava, ki drugače brez belgrajskega vladnega dovoljenja niti kihniiti ne sme, domislila na neki banski zakon, po katerem imajo gospodje sicer ne več v vladni, temveč samo še v upravni palači pravico (!) pravila potrjevati ali zavračati. Še enkrat je gospodi švignila v kosti stara avtoriteta banske vlade. Pripravljeno je sicer že vse na popolno likvidacijo, ali stara mogočnost je imela še enkrat možnost trenutno pokazati vso svojo veljavo, ker se je šlo za pravila — delavske strokovne organizacije. Gospodje s svojim policijskim aparatom poznajo razmere, oni vedo, kako visoko se delavce v Jugoslaviji taksira, zavedajo se, da se radi šikaniranja delavcev ne bo stresla niti Pašičeva brada. „Ne na znanje, ampak pravila morate predložiti in prositi, da jih pokrajinska uprava potrdi.“ Vsekakor bi spadala vsa ta zadeva v opereto, v kateri sluga revidira in odobrava ukaze svojega gospoda.

Lesnim delavcem je popolnoma vseeno, če kadaver banske vlade njihova pravila vzame le na znanje ali pa če jih tudi odobri. Glavno je, da se Zvezi lesnih delavcev Jugoslavije pri njenem legalnem delu ne dela ovir. Centralni odbor je z ozirom na to ukrenil, da bodo pravila tudi za Hrvaško in Slavonijo legalizirana, čeprav je za pametnega človeka v današnjih prilikah merodajen le ukrep vlade. Značilno je, da zagrebška visoka gospoda še sama priznava, da ji je znano, da strokovna organizacija lesnih delavcev na Hrvatskem in v Slavoniji deluje. K čemu je potem treba sekatur radi že od vlade odobrenih pravil, tega nihče ne razume. Razlagati se to da samo iz stališča dvojnega merila, po katerem se industrijalcem in vsemu meščanskemu razredu kroji pravica, delavce pa se smatra za inferijorne, proti katerim se sme porabljeni zakone makar iz predpotopne dobe.

Tudi pokrajinska uprava za Bosno in Hercegovino v Sarajevu je prvotno skušala izgovarjati se na neki zakon, po katerem baje ni dolžna jemati — čeprav po vladi potrjena pravila — samo na znanje, temveč da se jih tudi mora predložiti v odobrenje. Ker pa je oddelek za notranje zadeve pri ti pokrajinski upravi že likvidiran in so vse agende tega oddelka že prešli na velika županstva, se je pravila predložilo tem. Če so še obstoječe pokrajinske uprave brez vsake moči, bodo velika županstva le direktni izvršilni organi vlade, ki bodo morali ne glede na to, ali eksistirajo posamezni enotni zakoni ali ne, vršiti le ono, kar ukrene ali ukaže vlada. In ker je tudi odobritev pravil Zveze lesnih delavcev Jugoslavije vladin ukrep, se posamezna velika županstva ne bodo mogli posluževati šikan, kakor se jih je poslužila pokrajinska uprava v Zagrebu.

Ako pa vlada v upravnem pogledu pri pokrajinskih upravah v Sloveniji, na Hrvatskem in Slavoniji ter v Bosni in Hercegovini popolen kaos, moramo reči, da je Dalmacija v tem pogledu prava norišnica.

Takoj, ko so bila potrjena pravila od strani centralnega odbora predložena pokrajinski upravi v Dalmaciji, so sodrugi lesni delavci šli in osnovali podružnico zveze v Splitu. Ta

postopek je bil naraven, legalen in sam ob sebi razumljiv. Sodrugi lesni delavci v Splitu so bili opravičeno mnenja, da vlada ni potrdila pravila samo za šalo, ampak za to, da lesni delavci bodo mogli razvijati javno organizatorično delovanje v okviru teh pravil. Ali varali so se. Nihče izmed njih ni računal s tem, da je v Jugoslaviji mogoče vse, tudi to, da policija enega kraja enostavno pljune na to, kar je ukrenila vlada. Splitska policija je kratkomalo šla in je delovanje naše podružnice prepovedala. Vsakojaka sodrga v Splitu lahko in nemoteno uganja svoje orgije, razni rufijani in rufijanke imajo proste roke, številnih kriminalnih tipov policija ne vidi, ode-ruhe in verižnike štiti, razna antidržavna buržuazna barabija uživa ugled in spoštovanje v očeh policije, delavce pa, ki se trudijo za žive in mrtve, na kojih račun konec koncev živi tudi ona, pa preganja, jih maltretira in do krvi sekira. Da se mora kaj tacega dogajati, je škandal brez primere. Poštene delavce se stigmatizira za lumpe, falote pa se smatra za poštenjake, taka je slika današnje kapitalistične družbe, kateri so se vdinjali razni duševno degenerirani elementi ter ji služijo kot trabantje, ki vrše posle rabljev nad do kosti izžeto proletarsko rajo.

Proti samopašnemu in protizakonitemu postopanju splitskih ponorelih policijskih dervišev je vložen protest pri ministrstvu za notranje zadeve. Sedaj pričakujemo odgovor in smo radovedni, ali se bo splitska policija pokorila vladi ali pa se bo vlada pokorila policiji.

In še eno sliko, ki je menda najžalostnejša. Poleg pokrajinskim upravam je centralna uprava zveze poslala odobrena pravila sodrugom vseh večjih krajev, da jih vložijo pri krajevnih oblastnih. Poslane so bila pravila direktno sodrugom radi hitrejša rešitve, za manjše kraje so poslali pravila v isto svrhu sodrugom pokrajinski odbori. Tako so na primer sodrugi lesni delavci v Brodu na Savi izročili tamošnji policiji pravila dne 29. avgusta t. l. Šef policije je vzel pravila na znanje, kar je značilo, da se podružnica sme brez ovir ustanoviti.

Na podlagi tega je bil sklican izredni občni zbor že po preje obstoječe strokovne organizacije lesnih delavcev, kateri pa je bilo zabranjeno poslovati, da se prelevi v podružnico Zveze lesnih delavcev Jugoslavije ter na novo konstituira. — Shod se je vršil dne 31. avgusta in so bili v novi odbor izvoljeni sodrugi: S. Dujmovič, predsednik; M. Brizar, podpredsednik; M. Djerdjevič, tajnik; S. Heteš, blagajnik; kot revizorji pa sodrugi L. Kučera in Dj. Krpan. Kot prisledniki so v odbor bili končno izvoljeni še sodrugi: M. Krizanič, P. Zebič in P. Krpan.

Na zborovanju je poleg dveh policijskih agentov bil navzoč sam šef brodske policije, ki je po končanem zborovanju zahteval še tri izvode pravil ter tri izvode zapisnika, na kar je izjavil, da ni nikakega zadržka za neovirano poslovanje podružnice, proti čemur tudi sam ničesar nima. Ko pa so sodrugi pozneje prinesli zahtevane zapisnike in pravila na policijo, je šef vse to sicer sprejel, naenkrat pa, kakor strela iz jasnega neba, izjavil, da obnovo podružnice, čeprav so pravila po ministrstvu notranjih zadev potrjena, ne dovoli, ker morajo biti tudi potrjena od strani pokrajinske uprave v Zagrebu. Končno je dejal sodrugom, da zabranjuje vsako sejo podružničnega odbora, in če bi se navzlic temu kake seje vršile, bo vse udeležence teh sej dal pregnati iz Broda!

Kaj naj civiliziran Evropejec na tako cvetko policijske domišljije poreče? Med lesnimi delavci v Brodu se šepeta, da je šef policije imel, predno so mu prinesli zahtevane za-

pisnike in pravila, posvete z brodskim županom Bublicem in da mu je ta nasvetoval, kako naj prepreči organizacijo lesnih delavcev.

Nočemo trditi, da bi to moralo biti za vsako ceno resnično, ker pričakujemo še točnejših informacij. Če bi pa bila le senca resnice na tem, tedaj bi tako početje od človeka, ki se je povzpел na županski stolec le potom delavskih glasov, bilo naravnost črno, zahrbtno izdajstvo, za kojega bi se že narava sama morala maščevati.

Vkljub vsemu pojdemo z vedrim čelom dalje.

## Zbor obrtnikov.

Že v zadnji številki našega lista smo omenili, da sklicuje Zveza obrtnih zadrug na dan 8. septembra v Ljubljano zborovanje obrtnikov. Novega to zborovanje ni prineslo ničesar. V prvi vrsti je bilo na dnevnem redu obligatno pozdravljanje. Manjkala tudi ni pozdravna depeša in čestitka kralju na rojstvu prestolonaslednika kakor tudi ovacije. Ko so gospodje obrtniki absolvirali prvi važni del dnevnega reda, so povdarjali, da je položaj obrtnikov zelo težaven, da pa se hočejo tudi oni uveljavljati na svetovnem gospodarskem torišču. Kako to mislijo vzpričo koncentracije kapitala in produkcije izvesti, niso povedali. Da ni manjkala obligatna fehtarija na vlado za materijelno pomoč, se pri liliputanski naravi naših obrtnikov razume samo ob sebi. Menimo pa, da se bo težko našel kak režim, ki bi na državne stroške hotel umetno vzdrževati male obrtnike pri življenju. Gospodje najbrže pozabljajo, da pleše vsak režim tako, kakor mu žvižga kapital, ki pa gotovo ne bo nikoli žvižgal v prilog mali obrti. Da imamo prav, dokazuje sam gospod Stojič iz Beograda, ki je na zboru dejal, da Narodna banka gotovim industrijskim podjetjem posojuje denar za 6 do 8%, obrtniki pa morajo špekulantom plačevati za izposojeni denar na obrestih 20 do 30%.

Čuli so se na zborovanju tudi klici po enotni fronti obrtnikov, ob enem pa je temu nasproti kot kontrast bilo slišati, da izmed 16.000 obrtnikov v Sloveniji je na list „Obrtni vestnik“ naročenih le 1400!

Isti ljudje, ki so prisostvovali v imenu raznih oblasti in korporacij, prisostvujejo tudi vsakokratnemu zborovanju industrijcev. Velika industrija in mala obrt se glede interesov ne bo dala nikoli spraviti v sklad. Nastane vprašanje, koga ti gospodje „vlečejo“, ali industrijce ali obrtnike? Menimo, da najbrže obrtnike. Že samo dejstvo, da obrtniki vsled svojih staroverskih nazorov niso dostopni velikopotezni zadrugi produkciji, garantira za propast male obrti, pred katero jo ne bo rešilo niti do skrajnih konsekvenc izkoriščana delovna sila delavcev.

Mnogo se je govorilo zlasti o socialni zakonodaji. Iz Pavlov postajajo Savli — s to razliko, da so preje tako zaigrani nasprotniki pričeli reklamirati socialno zakonodajo v prvi vrsti za se! V svoji kratkovidnosti in slepem sovraštvu proti vsaki malenkosti, ki je imela za delavce le količkan značaj socialne ustanove, so ves čas rohnili ter podirali. Sedaj pa, ko se vsa socialna politika Jugoslavije tudi po njihovi zaslugi nahaja v razkroju, mislijo, da se najde režim, ki bi malim obrtnikom na ljubo hotel odnehati od kapitalističnega kurza...

Značilno je pri vseh zborovanjih obrtnikov, da se najraje vtikajo v stvari, ki so izključno delavske. Z vsem močim se pečajo, samo s tem ne, kar se tiče njih samih. Tudi

zborovanje dne 8. septembra t. l. ni poteklo, ne da bi se obširno ne bavili z delavskim, zlasti bolniškim in nezgodnim zavarovanjem.

Nima smisla, da bi se na mestu bavili z dolgim referatom gospoda Zadravca iz Središča, ki ga je imel o delavskem zavarovanju. Ali interesantna je tozadevna resolucija, in ker bodo to resolucijo gotovo razposlali na vse mogoče vladne instance, je potrebno, da zavzamemo z ozirom na njeno vsebino naše stališče.

Glasi se:

„1. Današnji zakon o zavarovanju delavcev smatramo v organizatoričnem in meritornem oziru gospodarsko škodljivim in socialno krivičnim in zahtevamo, da narodna skupščina takoj v jesenskem zasedanju pristopi k reformi tega zakona s sodelovanjem obrtniškega stanu, katera naj se izvede po sledečih vidikih:“

Gospodje obrtniki bodo smatrali vsak zakon škodljiv in krivičen, kakor hitro je tak zakon ustvarjen za delavce. Žele, da se zakon preuredi s sodelovanjem obrtniškega stanu. Delavcev pa, katerim je namenjen, niti ne omenjajo! Če bi se šlo za zavarovanje obrtnikov, bi se jim delavci v stvar ne vmešavali, da bi pa sodelovali obrtniki pri delavskem zavarovanju, delavci pa ne, to bi bilo vendar nekoliko presmešno. Take bujne fantazije se morejo roditi le v glavah nekaterih prenapetih domišljavcev. Popolnoma ničesar nimajo iskati pri eventuelni reformi delavskega zavarovanja, ker se ta zakon ne tiče njih, ampak delavcev. Jerobov pa si delavstvo vsiliti ne pusti.

„2. Popolna avtonomija v stvarnem pogledu. Izvesti je popolno ločitev državne uprave od uprave avtonomnih socialnih zavarovalnih zavodov. Vpliv države naj bo omejen samo na najnujnejšo kontrolo nad pravilnim izvajanjem zakona in na način in obseg potrebne statistike.“

Nasvet tega stavka je pameten in pravilen z dodatkom, da pristojna uprava vseh delavskih zavarovalnih zavodov izključno le onim upravnim telesom, ki jih določi delavstvo potom volitev.

„3. Popolna avtonomija v teritorialnem pogledu. Ustvari naj se Osrednja državna socialna zavarovalnica, ki naj nad samoupravnimi pokrajinskimi soc. zavarovalnicami izvaja le vrhovno nadzorstvo v pogledu enotnega izvajanja zakona, ki naj ustvarja enotna načela v pogledu zaščitnih odredb in ki naj potom pokrajinskih soc. zavarovalnic izvaja starostno, invalidno in posmrtno zavarovanje.“

Avtonomija po pokrajinah bi bila pravilna rešitev. Osrednje zavarovalnice ni treba, njo bi v polni meri nadomestila zveza vseh avtonomnih pokrajinskih zavarovalnic, kateri naj bi se priznala pravica revizije. V ostalem bi se s točko 3. strinjali.

„4. Socialno zavarovanje v pokrajinah izvajajo pokrajinske socialne zavarovalnice na načelu popolne upravne in finančne samouprave in ki naj bodo vrhovna instance za vse panoge zavarovanja v pokrajini. Pri pokrajinskih socialnih zavarovalnicah naj se izvaja ves oni del preventivnega zavarovanja, ki je danes organizatorično včlenjen pri inspekciji dela. Ustvari se naj vzajemno delovanje med soc. zavarovalnim zavodom in državnimi posredovalnicami za delo.

5. Kot organ, ki naj ustvarja najožje stike pokrajinske soc. zavarovalnice z najširšim krogom interesentov in ki naj v zvezi z lokalnimi upravnimi soc. zdravstvenimi organi pogloblja med narodom soc. zavarovalno delo, se ustvarijo okrožne soc. zavarovalnice s skrčenimi samoupravnimi pravicami.“

O 4. in 5. točki se da diskutirati.

6. Nezgodno zavarovanje naj se s primernim dopolnilnim zavarovanjem za slučaj obratnih nezgod — da se zadosti pravnemu čutu zavarovanca — združi s splošnim invalidskim zavarovanjem, ker smatramo nezgodno zavarovanje v današnji obliki za neproduktivno in nesocialno.

7. V zakon je sprejeti obširna določila o izvajanju preventivnega zavarovanja in določbe o ureditvi zdravniškega vprašanja, da se ustvari zadostno množino zdravnikov, ki bi socialno zavarovanje izvajali po načelih moderne socialne higijene z vso vestnostjo in požrtvovalnostjo.

8. V organizatoričnem-upravnem pogledu naj se s primernim upoštevanjem posebnosti pokojninskega zavarovanja zasebnih nameščencev pokojninsko zavarovanje nameščencev združi v eno upravno enoto z ostalimi panogami socialnega zavarovanja.

9. S primerno enostavnostjo v sestavi samoupravnih organov in njih izvolitvi, s primerno ureditvijo uradniškega vprašanja, s potrebnimi predpisi o kontroli bolnikov, s socialno in gospodarsko utemeljeno ureditvijo dajatev in podpor je težiti za tem, da se socialno-zavarovalni prispevki znižajo na statistično utemeljeni minimum, pri čemur je upoštevati zahtevo, da se dajatve in podpore uredijo tako, da v zavarovanem slučaju zavarovancem popolnoma zajamčijo obstoj in da se izključi vsako zlorabljanje socialno zavarovalnih institucij.

10. Zahtevamo, da se nemudoma izdela pravilnik o denarnem gospodarstvu v socialno zavarovalnih zavodih in da se s tem pravilnikom omogoči dobivanje cenega kredita iz razpoložljivih denarjev socialno zavarovalnih zavodov.

11. Z vso odločnostjo zahtevamo, da se pri okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani uvede brežhibno poslovanje v predpisovanju prispevkov, da se prispevki predpisujejo individualno, da se pritožbe in dopisi sploh rešujejo, da se organizira zdravniška služba v nujnih slučajih, da se nemudoma preuredi uvrstitev vajencev v mezdne razrede in da se splošno zniža denarni ekvivalent za naturalne dajatve. Nad poslovanjem okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani smo vsled silno neokretnega in dostikrat šikanoznega uradovanja prisiljeni izreči svoje nezadovoljnost.

Prosimo ravnateljstvo tega urada, da z odločnimi ukrepi ozdravi nezdrave razmere, ki dobivajo svoj odsev celo v — dnevnem časopisu.

Če celotno resolucijo prečitamo, moramo priznati, da je sestavljena zelo spretno. Gospodje so se gotovo dolgo mučili, predno so določili tako obliko, ki naj bi zakrila, kaj prav za prav hočejo imeti. Ako pa pazno čitamo, tedaj pridemo na sled, da konjsko kopito tiči v 10. točki. Gospodje obrtniki nočejo nič več in nič manj kakor to, da se da na razpolago vse rezerve, s katerimi delavsko zavarovanje razpolaga. Z drugimi besedami povedano — delavske socialno zavarovalne ustanove naj bi postale neke vrste posojilnic ali bank, iz katerih bi naj obrtniki črpali denar. Skratka delavci naj bi na indirektn način potom svojih vplačanih prispevkov financirali malo obrt! Pravimo potom svojih prispevkov, kajti niti ficek denarja se ne steka v delavski zavarovalni zavod, ki ga delavci popreje niso zaslužili. Gospodje obrtniki naj si tako idejo enkrat za vselej izbijejo iz glave. Če bi se že uporabljal delavski denar v kake druge svrhe, tedaj bi se pač moral uporabljati kot vloge pri delavskih gospodarskih institucijah. Misel gospodov je naravnost absurdna in niti verjetno ni, da bi obrtniki sami verovali v to, da bi prišli kedaj v posest delavskega denarja. Škoda besedi o tem.

## Brez morale.

Nobena stvar ne označuje današnjega režima bolj kakor njegovo stališče napram vprašanju socialnega značaja. Iz njega nepobitno sledi, da se naša vlada čisto zavestno čuti za predstavljajočico velekapitala, oziroma velikih podjetij, ki obvladujejo našo produkcijo, diktirajo cene ter imajo v svoji oblasti ne samo belih sužnjeve, delavcev, ampak tudi ves državni aparat.

Sicer so danes vse države večalimani direktno pod oblastjo velekapitala, kakor niso tako še nikdar bile. Ameriška vlada je naravnost izvršilni organ največjih bančnih koncernov države, francoska in angleška sestoji iz predstavnikov najmočnejših premogovnih, železniških in drugih družb, nemški kanclerji so naravnost nastavljeni Stinnesa ali pa „Hapaga“, Mussolini vrši voljo laškega velekapitala; podobno tudi nove poveljne države, kakor n. pr. Poljska, kjer so ministri sedanje vlade direktorji in delničarji znane „Tepege“, katera ima v svoji roki vse poljske rudnike in petrolejske vrelce.

Če izvzamemo Ameriko, pa so si vse ostale kapitalistične vlade ohranile vsaj nek minimum socialnega čuta in uvidevnosti, da skušajo v mezdni sporih posredovati in čuvati to, kar se imenuje danes delovna skupnost med podjetniki in delavstvom. V srednjem veku se je državna oblast smatrala za vrhovni regulacijski organ produkcijskega procesa, je priznavala razsodbe paritetnih razsodišč med mojstri in pomočniki, oziroma končno veljavno razsojala, v štrajkih, ki niso bili redki, prevzela iz dolžnosti posredovalno in razsojevalno vlogo, čuvala nad zakonitim delavnim časom — v rudnikih 8 ur — ter izdajala tako socialnopolitične postavbe, kakor postavbe proti monopolnim družbam, navijalcem cen in verižnikom (Janssen: Geschichte des deutschen Volkes seit dem Ausgang des Mittelalters, I. in VIII. zvezek, 1903). Po končni zmagi modernega industrijalizma je državna oblast polagoma stopila na strani velepridobitnih krogov, jih v njihovem izkoriščevalnem postopanju napram delavcem in konsumentom s svojo moralno avtoriteto in juridično močjo podpirala ter v socialnih sporih proglasila princip neintervencije, češ, da je borba med podjetnikom in izkoriščancem več ne briga. Osvobodilno gibanje proletariata od srede 19. stoletja dalje je ta princip podrl in po svetovni vojski so se države po mednarodni pogodbi zavezale, da prevzamejo nase nek minimum socialnopolitičnih dolžnosti. Čeprav zaznamujemo silno socialno reakcijo po vseh državah, se oblastniki vendarle ne upajo odpraviti nekaterih temeljnih določb delovnega prava, kakor jih je fiksiral mednarodni delovni urad; predvsem pa smatrajo državne oblasti slejkoprej za svojo moralno dolžnost, da v mezdni sporih v interesu narodnega gospodarstva posredujejo, prisvajajoč tako državi vsaj v principu pravico biti vrhovni nepristranski organ, ki ima regulirati produkcijski proces in varovati pravice vsakogar. So pa tudi države, ki še danes storijo veliko več, ker niso tako kratkovidne, da ne bi uvidele, da je socialno gibanje delovnih mas samo začasno zajezeno in da reakcija sloni na jako trhljih nogah. Tako n. pr. izdeluje ravnokar čehoslovaška vlada veliki zakon o splošnem zavarovanju vseh delovnih stanov, od zasebnih nameščencev in kulturnih delavcev do malih kmetov, kajzarjev, poslov in obrtnikov ter industrijskega delavstva.

Naš režim pa se tudi v socialnopolitičnem oziru razlikuje od vseh drugih po nekih osobitostih, ki so si zaslužile že po celem svetu ime „balkanske“. Naš režim sploh nima nobenih socialnih smernic, oziroma se briga za socialno vprašanje toliko, kolikor za lanski sneg; resor za socialno politiko se smatra kot dober nameček za režimske pristaše in se podeljuje ljudem, ki o socialnem vprašanju pojma nimajo, o socialni postavodaji ni

nobene sledi, velekapital neomejeno gospodari in v svrhu večanja svojih ogromnih profitov iztiska iz delavstva in konsumenta zadnjo srago. Najbolj sramotno pa je, da država, če se že noče prizadevati za blagor delavstva privatnih podjetij, nastopa sama kot nesocialni izkoriščevalec svojih lastnih uslužbencev. Tega na celem svetu ni nikjer razun v Jugoslaviji. Po prevratu je režim sicer vrgel delavstvu nekaj socialnopolitičnih drobtin, kakor hitro pa se je okrepil in s pomočjo prisilnega jopiča v obliki zakona o zaščiti države in s pomočjo oborožene sile zadušil razmah delavskega pokreta, je ta režim z vso socialno politiko začel temeljito pometati. „Časten“ posel rablja so v prvi vrsti prevzeli demokrati. Ko je socialnopolitični resor prešel v roke demokratov, je ponehala vsaka socialnopolitična iniciativa, voditelji tega resora sploh niso bili strokovnjaki v tej zadevi, socialne kulturne delavce so iz tega resora pomedli, delavske zbornice, na katere se je polagala tolika važnost in nada in iz katerih bi se bila mogla razviti sčasoma sistematična delovnopravna zakonodaja, so demokratski ministri skazili v pusto socialno harlekinado. Edino njihovo delo je bilo, da so spravili kaso delavsko-zavarovalnih ustanov v Belgrad. Zdaj, ko so radikali na vladi, je socialni resor postal na sebi sploh čisto odveč, in služi le za korito. Radikali niso s tem na socialnopolitičnem „delu“ bivše demokratsko-radikalne vlade ničesar izpremenili, le bolj dosledni so in si mislijo, čemu toliko komedij, ko itak nikomur ni nič na socialnem blagru delovnih stanov. Če socialnopolitično ministrstvo danes ukinejo, bi se absolutno nič ne izpremenilo na „socialni“ politiki naše vlade.

## Kalvarija.

V mislih imamo oni že tolikokrat opišani kraj, ki pomeni za lesne delavce pravcato kalvarijo — Mislinje. Kraj sam na sebi je prijazen in tudi živeti bi se dalo v njem, če bi jugoslovanske oblasti imeli toliko poguma streti glavo strupeni zmiji, ki delavski rod tega kraja ugonablja. Nenavadne so razmere v tem na prirodnem bogastvu — lesu — tako oblagodarjenem kotu slovenske zemlje. Nenavadne radi tega, ker mora pred očmi jugoslovanskih oblasti slovenski človek za pičlo suho skorjico kruha robovati tujcu. Če bi bilo to v Italiji, Avstriji ali kjerkoli drugod, bi bilo početju, kakor ga opažamo v Mislinjah, že zdavni konec. Vsak slovenski kapitalist bi za takih okoliščin povsod drugod bil nemogoč.

Koliko pritožb, koliko intervencij je v tem pogledu že napravila oziroma izvršila strokovna organizacija lesnih delavcev — vse zaman! Kolikokrat so se vse mogoče oblasti potom svojih organov že prepričali o nevzdržnosti prilik — zastonj. Perger je absolutni vladar in čeprav vse, kar je jugoslovanskega, iz dna duše odkrito sovraži, njemu se klanja od žandarja do okrajnega glavarja vse. Za par metrov drv za kurjavo zastonj ali po nižani ceni sme Perger mirne duše delati z delavsko paro kakor svinja z mehom. In da bo ironija popolna, se najde slovenski advokat, ki je v štanu na eni strani organizirati „Orjuno“, na drugi strani pa v eni sapi za judežve srebrenike z vso vehemenco braniti antidržavnega, tujega nemca nasproti delavcem in oblastim. Konsekventno temu znamo še doživeti, da bo glavar slovenjegraških orjuncev nastopil v zaščito Pergerja s svojo „Orjuno“ proti slovenskim delavcem! Advokata Pirnatove sorte bi odvetniška zbornica morala že zdavni izključiti iz svoje sredine! —

Dne 16. avgusta 1923 se je končala štiritedenska stavka. Sklenila se je pogodba, ki se jo je obojestransko podpisalo.

Pričakovati je bilo, da se bo mirno in v redu zopet delalo. Pokazalo pa se je, da Perger ni aristokrat tistega kova, ki bi smatral pod častjo svojo besedo, ki jo je dal potom podpisa, pogoltniti. Da pa se izogne prevelikemu figamozitvu, je enostavno odpotoval in prepustil vse nadaljno svojemu na vzgor kakor tepenemu psu udanemu, napram delavcem pa skrajno zlobnemu in ciničnemu knjigovodji Hübnerju.

Kdo je ta Hübner? Karakteristično za tega človeka je, da kot knjigovodja takega veleposestva, kakor je Pergerjevo, nima niti 3000 K mesečne plače! Gotovo se mu ne bo delala nikaka krivica, če trdimo, da je takih raritet silno malo na svetu kakor on, kajti Hübner spričo svoje beračije vsako zboljšanje svojega gmotnega položaja trdovratno odklanja! Vsemu prebivalstvu pa se smili njegova žena, koja je izstradana od gladu, komaj se še drži na nogah! To ubogo bitje, ki je sama kost in koža, tava kakor megla po okolici in prodaja perilo ter posteljnino kos za kosom, kolikor ga še ima. Sama pa kot žena knjigovodje ima na sebi samo še zadnje oguljene cape! Hübner navzlic svoji očividni duševni defektnosti hoče jesti, in sicer dobro jesti, kje naj vzame žena, ga nič ne briga. Temu pritepencu, ki se je priklatil iz nekega nemškega kraja na Čehoslovaškem, je poveril Perger nalogo, da vrši delo rablja nad delavci. Tudi sicer stoji Perger popolnoma pod vplivom tega heretika. Hübner je s svojim sladkim in priliznim govorjenjem ter vedenjem Pergerja popolnoma hipnotiziral in splošna govorica je, da Perger sam niti ne bi bil tako hudoben, ampak da je Hübner tisti satan, ki je kriv vse nesreči. Hübner je tisti skriti zli duh, ki izza kulis vse dirigira. Vso delavstvo je enodušnega prepričanja, da se imajo pasji duši Hübnerja zahvaliti za vse šikane, maltretiranje in sekature. Sedaj se ta beštija v človeški podobi iznaša nad delavci menda radi tega, ker so stavkali. Namesto izplačila pogodbeno ugotovljenega povišanja se delavce odpušča, žuga z deložacijo itd. Toda le počasi, švabski pritepenec, še ni konec vseh dnij. Da Hübnerja teži črna vest, je že pokazal takrat, ko se je nameraval ustreliti. Le škoda, da se ni zadel do mrtvega. Gotovo pa se bo kakor Judež Išarijot še obesil na smreki, ali pa bo še preje frčal preko meje.

Delavcem v Mislinjah kličemo: „Ne klonite tilnikov!“

## Pokret.

**Stavka v Mitrovici.** Početkom meseca septembra t. l. so lesni delavci tvrdke Borota stopili v stavko. Povod stajki je dejstvo, da navzlic naraslim cenam vseh življenskih potrebščin od lanskega leta sem plača ni bila zboljšana niti za eno paro. Delodajalec kakor običajno, namesto da bi uvidel potrebo zvišanja, pusti delavce raje stavkati. Do skrajnosti izkoriščani delavci uvidevši, da drugzega izhodišča ni, so solidarno sprejeli usiljeni jim boj.

Tovarna pohoštva Borota ima najbrže pred očmi kaznilnico, ker se ni zastoj udomačila poreklo med našimi sodrugi v Mitrovici, da je Borota mnenja, da bi tudi mizarji v njegovi tovarni lahko delali zastoj tako, kakor zastoj robujejo kaznjenci v mitroviških zaporih. G. Borota pa se silno moti, če misli poštene delavce degradirati na obsojence. Ti mu zastoj robovati niso dolžni. Čeprav stavka lesnih delavcev v Indiji še ni zaključena, se delavci boja niso ustrašili.

Kriv na stajki je Borota sam, on je tisti, ki je vsled svoje trme pogladi gladne delavce na cesto.

Mizarje in strojne delavce širom Jugoslavije opozarjamo, da pod nobenim pogojem ne potujejo v Mitrovico. Istotako apeliramo na stavkujoče sodruge, da solidarno vztrajajo v stavki do končne zmage.

**Osjek.** V Osjeku se nahaja mehanična tvornica za izdelovanje anješčetk ozirom čopičev, v kateri — ako upoštevamo današnje draginjske prilike — delajo delavci na pol zastoj. In tako, kakor ima vsaka stvar svoje meje, tako so tudi prizadeti delavci prišli do spoznanja, da se pod pogoji, ki ne nudijo niti suhega kruha, dalje delati ne more. Postali so člani strokovne organizacije lesnih delavcev. Pred nekaj tedni so ti delavci stavili svojemu delodajalcu zahtevo za primerno zvišanje plač.

Kakor se to često dogaja, se je delodajalec tudi v tem slučaju prišel iznašati nad delavci, na katere je imel še piko od zadnjega pokreta. Najbolj je vzel na muho zaupnike, katerim je začel predbacivati, da njihovo delo ni za nič, čeprav je delo istih bilo pred izročitvijo zahteve izvrstno. Namen njegov je bil izigrati organizacijo, zato je pod pretvezo slabega dela zaupnikov te zaupnike odslovil. Razume se, da ostali delavci te kričeče krivice niso mirne vesti vtaknili v žep in so protestirali. Nato je podjetnik vse delavce kratkomalo izprl. Sedaj pa pride najbolje.

Podružnica lesnih delavcev je v obrambo svojih članov pri inšpekciji dela v Osjeku prosila za intervencijo. Tu moramo radi lažjega razumevanja omeniti, da se kot inšpektor dela v Osjeku nahaja neki Schmidt, ki je že večkrat pokazal, da je vnet zagovornik kapitalističnega režima, in ki si je že od nekaj prizadeval vsak delavski pokret zadušiti. Uradne ure inšpekcije dela v Osjeku so od 8. ure zjutraj do 2. ure popoldne, po tem se stranke tudi ravnajo. Upošteval je to tudi zaupnik delavske strokovne organizacije in se podal v urad inšpekcije dela ob eni uri. Torej ob času, ko bi se moral inšpektor Schmidt nahajati v uradu. Prišedši v urad izve, da se ta visoki gospod nahaja v svojem stanovanju. Zaupnik je opravičeno smatral zadevo za nujno, šel je torej na stanovanje g. Schmidta, da ga naprosi za nujno intervencijo. Ali slabo je naletel delavski zaupnik. Prišedši do Schmidta, se je ta razkoračil nad zaupnikom, ter počel nad njim robantiti kako to, da si dovoljuje njega nadlegovati na privatnem stanovanju. Kričeč je zaupnika vprašal: „Kdo vam je dal pravico nadlegovati me v mojem stanovanju? Ali ne veste, da sem jaz uradnik iste stopnje kakor veliki župan? Velikega župana bi si gotovo ne upali nadlegovati na njegovem privatnem stanovanju! Ali ne veste, da tudi mene ne smete?“

Ko ga je skušal zaupnik prepričati, da je stvar važna in intervencija nujna, in ko je še omenil, da se je pač zgledil v uradnih urah, se je visoki gospod inšpektor zadril: „Ničesar ne maram slišati o intervenciji, jaz grem za pet dni v Ljubljano, sploh pa se za sedanjo službo nameravam zahvaliti.“

K takemu obnašanju g. Schmidta kot inšpektorja dela rekte velikega župana bi bilo pač odveč dostavljati kak komentar. Če bi gosp. Schmidt svoje mesto kot inšpektor dela takoj zapustil, naj bo uverjen, da ne bi bilo prav nikake škode, ker mu za tako mesto manjka vsaka sposobnost.

Ministrstvo za socialno politiko nujno prosimo, da organe ala Schmidt brez odloga pomeče na cesto. Kapitalističnih hlapcev kot inšpektorje dela ne rabimo. Da bi še organi, ki so za to poklicani, da ščitijo delavce, služili kot eksponenti kapitalističnih pijavk na tako očiten način, tega bi se nam še manjkalo.

Iz vsega tega pa sledi jasen dokaz, da je vse, kar obstoja uradnega pod kapitalističnim režimom, vpreženo v voz buržuaznega razreda in vpričo tega dejstva najde delavec zaslombe edino le v svoji strokovni organizaciji. Rešitev delavcev je v rokah delavcev samih.

## Celje.

Marsikateri sodrug, kateri redno čita „Lesnega delavca“, ter ve, da je v celjskem okrožju dobro razvita lesna industrija, bode mnenja, da se celjskim lesnim delavcem godi prav dobro in mezde morajo gotovo biti na prvem mestu cele Jugoslavije, ker ni nič slišati od njih.

Ker pa temu ni tako, hočemo tudi mi povedati nekaj o naših dobrotah, da bodo sodrugi znali, posebno oni, kateri drvijo proti Celju za delom s polnim upanjem, da bodo v Celju uživali rajske dobrote.

Že meseca marca t. l. smo izročili mizarskim podjetnikom spomenico za reguliranje plač mizarskih pomočnikov. Toda podjetniki so se upirali z vsemi štirimi cela dva meseca in vedno upali, da bodo delavce prepričali, da mezd ni mogoče povišati.

Še le tedaj, ko so videli, da se z organizacijo lesnih delavcev ni za igrati, so privolili v pogajanja, kjer smo sklenili pogodbo s tako minimalnim tarifom, da komaj zadostuje za najpotrebnejše. Kakor rečeno, pogodba je bila sklenjena, ampak samo na papirju, v resnici se je le malo izvajala. Kolikor nas podjetniki sami niso prikrajšali pri naši pogodbi, jim v to pomagajo njihovi hlapci in hlapcev hlapci. V tem oziru se najbolj odlikuje tvrdka Jarmer, katera je bila še pred letom vzor celega Celja. Tam je dobro znani „mojster“ ali poslovodja ali kako ga naj tituliramo po imenu Josip Mihelič, kateri je še pred dvema leti bil blagajnik naše organizacije in glavni zaupnik, in še danes se računa kot sodrug ter je tudi član delavskega pevskega društva. Ker ima približno pol ducata hčeri, katere bi tudi nerade zaostale za drugimi meščanskimi frajlicami, je seveda vprašanje, kako naj si njihov reditelj pomaga.

Gospod „sodrug“ M. dobro ve, da delavci, kateri so samci in brez družine in se omejujejo samo na vsakdanji kruh, zahtevajo potom organizacije večje plače, potem je jasno, da potrebuje za svojo družino desetkrat toliko. Kje pa naj vzame? Prva pot je seveda ta, da se delavcem manjša plača in se jih priganja na daljši delovni čas; s tem si pridobi od delodajalca večje odstotke. Če pa obstoji močna organizacija, je to za njega težka stvar, in zato je v prvi vrsti potrebno, da organizacijo uniči; ono organizacijo, za katero je še pred dvema leti sam deloval kot podružnični blagajnik in zaupnik. Bil je le toliko časa prijatelj organizacije, dokler je užival sam njene sadove. Ko pa tudi drugi člani hočejo imeti koristi od nje, potem je njegova naloga, da jo uniči. Domišljuje si, da ji zada smrtni udarec s tem, da šikanira zaupnike in jih meče na cesto, ker so protestirali proti podaljšanju delovnega časa gotovih kukavic. Sam se je proti sodrugom izrazil, da mora delavnico izčistiti (od zaupnikov), in nadomestil jih je z neorganiziranimi iz dežele.

Do sedaj smo bili napram takemu „sodrug“ lojalni, toda odslej bomo uporabljali najradikalnejša sredstva, da preprečimo nadaljevanje tega zlobnega čina. Zapomni si naj gospod sodrug Mihelič samo to, da Zveza lesnih delavcev Jugoslavije še stoji trdno in da bo prokletstvo delavcev prišlo nad njegovo glavo in bo sam nosil konsekvence, katere za njega ne bodo prijetne.

Tudi pri nekaterih drugih tvrdkah se nahajajo taki elementi, kateri bi delavcem najrajši delili batine, ker njih je še stara Avstrija naučila absolutni „gehorsamst“. Ne vidijo pa tega, da ako imajo pomočniki večjo plačo, da tudi oni dobijo poboljšanje plač.

Za danes od teh osebah molčimo. Če bodo delali naprej po stari navadi, potem smo prisiljeni prihodnjič povedati bolj razločno, da bodo sodrugi izvedeli tudi njih imena.

Opisali smo sedaj samo hlapce podjetnikov, sedaj pa pridejo na vrsto hlapcev hlapci, kateri nosijo prav tako krivdo, kot njih gospodje.

To so oni, kateri se trkajo na prsa z „Mea culpa, mea maxima culpa“, ker so nekda bili organizirani ali celo slovesno izjavljajo, da niso bili nikdar člani kake organizacije. Kakor velja zgoraj za hlapce, tako velja tudi za hlapcev hlapce, če ne bo šlo z dobrim, bo pa šlo z hudim. Sokrivci so pa tudi nezavedni člani, kateri se aktivno ne udeležijo društvene življenja, ker jih odteguje malomarnost in brezbrižnost, drugi imajo več interesa pri Sokolu, Orjuni, Orlu ali pa pri kakih deviških klubih, nekateri pa fantazirajo za kako republiko in kdo ve, s čim se še pečajo.

Za imenovana društva imajo časa dovolj na razpolago, a članskega sestanka vsak teden enkrat ali vsakih 14 dni se udeležiti, to jim pa čas ne dopušča. Na ulici pa znajo dobro kritizirati in zabavljati čez organizacijo, ne vedo pa, da so sami en sestavni del organizacije in da s tem sami sebi izkažejo slabo spričevalo.

Klub temu bode večina zavednih sodrugov zmagala in v bodoče bomo za vsakega (tako imenovano kukavico, kateri ne zasluži, da ga solnce greje) javno žigosali z imenom, da bodo tudi ostali sodrugi znali imena onih, kateri pljujejo v lastno skledo in s tem oškodujejo celokupno lesno delavstvo v Jugoslaviji.

Prepričani smo, da bodo dotični sodrugi, kateri se morajo boriti za izboljšanje gmočnega položaja lesnih delavcev, obračunali z onimi elementi, kateri hočejo uživati sadove njihovega truda v drugih krajih, ker neizogibno je, da bodo tudi oni morali v doglednem času iti s trebihom za kruhom v one kraje, kjer se reže večji kos kruha.

Celjski sodrugi, na delo! Če bomo zavedni in složni, ne bo stvar tako težka kot izgleda. Ako stori vsak svojo dolžnost napram svoji organizaciji, ne bo vam potrebno vzeti nahrbtnika na rame in romati v druge kraje, ampak bodo prisiljeni oni, ki danes na naš račun živijo.

Če vam že rojijo po glavi razne republikanske muhe, potem glejmo, da si ustvarimo najprej našo strokovno republiko, kjer bomo vsi enako vladali in bomo imeli vsi enake dolžnosti in pravice, da nam ne bo vladal samo kralj-predsednik in finančni minister - blagajnik. Da ne bo treba delati samo tema odbornikoma, temveč delati mora vsak član, da si obdržimo organizacijo. Zavedajte se, da brez močne organizacije ne bo kruha.

Če že plačujete krvavo prislužene prispevke, potem ni samo vaša pravica, temveč dolžnost je, da znate, kam in za česa gre ta denar. Zategadelj je potrebno, da se udeležite vsakega članskega sestanka, in tam boste zvedeli, kako se gospodari z denarjem. Če zapazite, da je kaj krivičnega, je vaša dolžnost, da na sestanku kritizirate in obsojate krivičnost.

Potrebno je samo zavednosti in dobre volje in organizacija, t. j. Zveza lesnih delavcev Jugoslavije, podružnica Celje, bo trdno stala. Žrtvovati je treba samo malenkost, samo en dinar na dan, in storjena je dolžnost napram svojim sotrpinom. Če se na drugi strani žrtvuje po 10 Din in več dnevno, samo v korist gostilničarjev, je sveta dolžnost, v prvi vrsti žrtvovati za delavsko društvo. Vsak član naj gleda na to, da pridobi vsak mesec enega novega člana in tako bo koncem leta stala

močna armada lesnih delavcev, katera bo zmožna stopiti v vsaki boj za pravice delavcev.

Vsi v Zvezo lesnih delavcev Jugoslavije, tam je naša bodočnost. Sram bodi onega, ki čaka na druge, da mu ti zboljšajo njegovo plačo, sam bi jim v slučaju meznega gibanja padel za hrbet. Njegovo ime si bomo zapisali v črno knjigo.

## Shodi.

**Celje.** Shod lesnih delavcev se vrši v soboto dne 22. septembra 1923 ob 6. uri zvečer v prostorih kot po navadi. Vsi sodrugi lesni delavci naj se shoda polnoštevilno udeleže. Dnevni red važen.

**Prevalje.** Dne 7. septembra 1923 se je vršil v Prevaljah shod lesnih delavcev vposlenih pri lesnoindustrijski družbi „Korotan“. Kot poročevalec je bil na shodu navzoč sodrug Bradeško. Iz pritožb, ki so jih delavci pri ti priliki iznesli, je bilo posneti, da uprava podjetja družbe „Korotan“ ne postopa z delavci tako, kakor je to sicer pri omikanih ljudeh običajno. Gospodje menda mislijo, da se nahajajo tam nekje doli v Albaniji! Niti gospod Lahovnik in njegov brat ni v tem pogledu nič boljši. Besede, kakor „Udari ga po glavi“ so sicer v navadi le med barabami, ampak sliši se jih tudi pri „Korotanu“. Dokaz, kako cenijo siti ljudje ono delavsko paro, kateri se imajo zahvaliti za vse svoje, na račun te trpinčne pare nagrabljeno premoženje. Do sedaj je menda ostalo samo, še pri surovih besedah, če bi se pa kdo izmed te gospode spozabil in v resnici koga izmed delavcev dejansko udaril, tedaj naj se mu takoj na licu mesta udarec z obrestmi vred vrne, da bo surovež vedel, da je delavec človek in ne živina. Dne 17. aprila 1923 je bila pri okrajnem glavarstvu sklenjena mezná pogodba, ki jo je podpisal tudi šef „Korotana“, g. Lahovnik, toda še danes ni bila vsem delavcem glasom iste povišana plača! Zakon o zaščiti delavcev za podjetje „Korotan“ menda ne velja, ker drugače bi ne bilo mogoče na tak predrzen način kršiti osemurni delovni čas. Da bo ironija popolna, se potom akordnega dela indirektno sili delavke delati po 12 ur dnevno! 50%, kakor jih določuje zakon, za prekournó delo, uprava „Korotana“ ne plačuje nikomur!

Inšpekcijo dela v Mariboru nujno pozivljemo, da si to konjedernico v Prevaljah nemudoma ogleda, napravi red in krivce eksemplarično kaznuje.

**Črna.** Shod lesnega delavstva v Črni se je vršil dne 8. septembra 1923, kateremu je prisostvoval s. Bradeško. Tudi tukaj ni vse v redu. Osemurni delovni čas je lesnoindustrijskim kapitalistom cele Mežiške doline trnom v peti. In tudi pogodbe se ne drže vsi. Odlikuje se v tem posebno g. Rožanc, ki svojim delavcem do danes istotako še ni plačal, kar se je plačati obvezal. V Črni se nekateri delodajalci celo branijo dajati potrdila za zdravnika za svojece, čeprav jih to nič ne stane, ker je družinsko zavarovanje. Sumimo, da s priglašanjem in plačevanjem prispevkov za bolniško zavarovanje ni nekaj v redu, ker drugače bi gospodje ne imeli nikakega povoda zadrževati izdajanje potrdil za zdravnika. Na vseh koncih in krajih gospodje skušajo delavce opehariti in pripraviti ob vse zakonito jim zajamčene pravice. Poleg „Korotana“ v Prevaljah naj torej inšpekcija dela v Mariboru izvede ekskurzijo po vseh lesnoindustrijskih obratih cele Mežiške doline. Stroga preiskava bo morala imeti posledico strogega kaznovanja. Država bo lahko prejela lepe dinarske tisočake, ki jih bodo gospodje, ki nočejo poznati zakona, morali plačati v obliki globe.

Lesni delavci Mežiške doline naj si zapomnijo, da bodo njihovi interesi najboljšje zavarovani takrat, kadar se bodo lesni magnati Mežiške doline zavedali, da so vsi lesni delavci strnjeni v svoji strokovni organizaciji, ki je ob enem tudi najboljša zaščitnica zakonov.

## Razno.

**Kako ministri pušijo...** V klubu radikalnih poslancev se neprestano bje hud boj za ministrske portfelje. Bogme, povodi niso le v častihlepnosti, temveč enako ali še bolj v

dobrotah, ki jih donáša ministrovanje. Evo, samo mal primer s cigaretami! Poleg mnogih bajeslovnih dohodkov, ki so jih radikalci privezali ob ministrske stolice, dobiva zdaj vsak minister mesečno od monopolske uprave po 2800 cigaret „Jadran“. Komad po 1 dinar. Vrednost „fasanih“ cigaret presega torej plačo predsednika višjega deželnega sodišča. Toda, kar je še hujše, gospodje ministri niso zadovoljni le z navedeno količino, temveč jih zahtevajo tudi po pet- do šesttisoč komadov, kakor jim pač kaže. Za svoto, ki jo predstavlja ta množina in za katero je prikrajšana država, bi lahko komодно izhajalo ves mesec par siromašnih obitelji. Zamislite si pa tudi, koliko zasluži minister, ki ni kadilec. Ako tudi razdeli nekaj svoje mesečne cigaretne zaloge, mu vendar še ostane lep prihranek. Mi v Ljubljani in drugod moramo seveda biti zadovoljni s takimi cigaretami, ki so vsestransko uporabne: za čikanje, za fajfo — le za pušenje ne!

Z vsebino gorenje notice — ki jo posnemamo po nekem demokratskem listu — se v polni meri strinjamo. Le škoda, da ne omenja tudi gospodov dr. Kukovca in dr. Žerjava, ki sta kakor znano bila demokratska ministra in kot taka razume se tudi deležna vseh dobrot „pušenja“ na državne stroške.

**Milijon avtomobilov v šestih mesecih.** Fordova tvornica je izdelala dne 6. julija t. l. avtomobil, ki ima številko 8.000.000; avtomobil s številko 7.000.000 je bil narejen dne 17. januarja, tako da je bilo prej kakor v šestih mesecih izdelanih milijon avtomobilov. Prvi milijon avtomobilov je bil izvršen leta 1915, iz česar je razvidno, da je trajalo 12 let, preden je bil postavljen prvi milijon avtomobilov. „Prvi milijon“ je pač povsod najtežavnejši.

**Izvoz sladkorja iz Rusije.** Produkcija sladkorja v Rusiji bo znašala v kampanji 1923 do 1924 18 milijonov pudov, od katerih je določeno tri milijone pudov za izvoz.

**Dovoljen izvoz pšenice iz Madžarske.** Madžarska vlada je dovolila izvoz 6400 vagonov pšenice. Dovolila je tudi prost izvoz gotove količine tekstilnega blaga, katera naj bi pokrila izvožena pšenica.

**Domače sodarsko delo.** Tvrška Hynčik in Kralj je izdelala za papirnico v Goričanah ogromno kad iz mecesnovega lesa; visoka je 14 metrov, široka 208 cm spodaj in 168 cm zgoraj notranje svetlobe in iz 8 cm debelega lesa ter okrogla. Meri 38.864 litrov. Kad je lepo in solidno izdelana ter je visoka kakor Stepičeva hiša, gostilna v Sp. Šiški, s streho vred. Sestavljena je iz štirih kosov in se bode montirala v Goričanah. Rabila se bo za razkrajanje žveplene kisline.

## Ne potujte!

**Maribor.** Ker vlada v Mariboru brezposelnost, svarimo vse mizarje in strojne delavce pred potovanjem v Maribor. Mizarjem in strojnim delavcem tudi javljamo, da v Mariboru sploh nihče ne more delati, ki ni vsaj tri mesece član strokovne organizacije.

**Mizarjem in strojnim delavcem vseh krajev priporočamo,** da za enkrat sploh vsako potovanje opuste, ker se opaža povsod pomanjkanje dela. Delodajalci pa v dobi splošne krize one mizarje in strojne delavce, ki potujejo, le izigravajo napram vposlenim. Zato naj za enkrat potrpi vsakdo na svojem mestu.

Lastnik in izdajatelj „Osrednje društvo lesnih delavcev“ v Ljubljani. Odgovorni urednik Kavčič Tomaž. — Tiskarna J. Pavliček, Kočevje.